

Änkor rättslösa trots ny lag

Tradition och kultur viktigare än rättssäkerhet

– Direkt efter det att min man dog för två år sedan kom hans släktingar och tog allt de kunde bära. De tog tv, radio, video, möbler, husgeråd, kläder. När jag protesterade och bad dem att låta hemmet vara för barnens skull, sade de bara till mig att jag inte hade rätt till något av det som varit mitt och min mans hem.

Kabuko Essens är en av många änkor som förlorat hela sitt hem vid makens död.

– Trots att de hotade mig, gick jag till polisen och den lokala domstolen för att få hjälp. Släktingarna ljög för domstolen och sa att jag stulit pengar från familjen och att de endast reglerade skulden genom att ta sakerna. De traditionella myndigheterna visade inget som helst intresse att hjälpa mig. Enligt traditionen är det ju riktigt att mannens släkt är huvudarvingar, berättar Kabuko Essens från Kaprivi.

Makens släktingar håller även på att försöka ta över mannens efterlevandepension som skall gå till försörjningen av barnen.

Meme Ndelimeke

Många kvinnor kan berätta samma historia.

– Så fort de fick höra att min make dött, kom hans släkt, berättar Meme Ndelimeke från Ohangwena.

De krävde att få nycklarna till alla husen för att hon inte skulle "stjåla" något. Trots att hon bönade om respit till efter begravningen att dela upp bohaget, valde makens bröder att hänga av en dörr och genast börja dela upp hennes ägo delar.

– De tog allt, till minsta tekopp. De tog mina och barnens kläder och de försökte till och med ta den säng som jag och min man haft i 15 år. De försökte även ta den mahangu, hirs, som jag och barnen slitit så för. De försökte ta den mat vi behövde för att överleva!

– Men jag stred för min säng och den mat jag själv satt och skördat. Allt annat tog de. Sedan försökte de jaga bort mig och barnen från vårt hem, för att slutligen även ta över vår jord. Men jag lät dem inte. De fick inte min säng, mitt hus, jorden eller min mahangu. Men det har varit svårt att bruka jorden eftersom de tagit alla jordbruksredskapen.

Kabuko Essens och Meme Ndelimeke gav två vittnesmål av många under en tredagars

Kabuko Essens gick till polisen när makens släktingar tog hennes hem.

FOTO: CECILIA STRAND

konferens om kvinnors land- och egendomsrättigheter i Namibia. Konferensen påminde oss tydligt om att glappet mellan lagtexter och verkligheten fortfarande är upprörande stort.

Sedan självständigheten har Namibias regering inte bara ratificerat internationella konventioner, utan även skapat en rad inhemska lagar med ett syfte: att skydda kvinnor och barn mot våld, utnyttjande och diskriminering.

Traditionen viktigast

Progressiva nya lagar som *Domestic Violence Act* och *Child Maintenance Act* tillsammans med den namibiska konstitutionen ger på pappret ett fullgott skydd till kvinnor mot könsbaserad diskriminering. De nya lagarna ger till exempel kvinnorna helt nya rättigheter om mannen lämnar familjen eller om mannen dör i förtid, vilket sker allt oftare på grund av aids. Lagen förbjuder numera uttryckligen så kallad property grabbing när maken dör.

Men vad betyder alla dessa lagar när de som är satta att upprätthålla dem i många fall är synnerligen negativt inställda till att kvinnor skall kunna ära i sin man. I många fall har kvinnorna som vänt sig till sina traditionella ledare, som nästan uteslutande är äldre män, och bett om hjälp när maken släktingar hotat att plocka isär och bära bort hemmet, möts av en lektion om vikten av att bevara traditionen och kulturen.

Visserligen drog konferensen indirekt slutsatsen att traditionella myndigheters ointresse för att skydda kvinnors nya rättigheter är ett centralt hinder för en förändrad situation.

Det är positivt, men inte tillräckligt då inget sades om hur dessa äldre män med så mycket makt över livet ute i byarna, skall kunna omskolas till att i framtiden inte bara skydda andra mäns traditionella förmåner, utan utifrån modern namibisk lag upprätthålla mäns och kvinnors rättigheter.

CECILIA STRAND

Windhoek

Detta verk är licensierat under Creative Commons Erkännande-Icke-kommersiell-Dela Lika 2.5 Sverige licens. För att se en kopia av denna licens, besök <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/2.5/se/> Verket har publicerats i www.globalarkivet.se.